

משכורת עובדיהם לקרן פקדון עד בירור מדד המחירים, ואילו יתר שני השלישים היה עליהם לשקף בהחלת מחירי תוצרתם ושירותיהם. אם זה לא נעשה, רשאי השר לצוות על המפעל לשלם את השווי של שני השלישים הללו לקרן הוולה. כספי קרן הוולה היו צריכים לשמש בידי שר האספקה והקיצוב 'למתן סיוע לשם הוולת מצרכים ושירותים חיוניים'.

הביקורת העלתה כמה ליקויים בביצוע הפעולה הזאת.

(א) רק לחלק מהמפעלים, שלא שיקפו את הפחתת השכר בהחלת מחירי תוצרתם, נשלחו צווים כנ"ל על סך הכל של -150,000 ל"י, ורק חלק מאלה שקיבלו את הצווים, שילמו את הסכום מים שנדרשו מהם. היו מקרים, שהמפעלים שילמו רק סכום על חשבון, בלא שנדרשו לשלם את העודף. הסכום הכולל של הגבייה מהמפעלים, שנשלחו להם צווים, הגיע ל-20,000 ל"י בקירוב.

(ב) לא הוחלט על השימוש בכספים אלה שנגבו, וסכומיהם רשומים בספרי האוצר בין הפקדונות. אחרי חיסול משרד האספקה והקיצוב לא היה עוד שום טיפול לא בגבייה ולא בכספים שנגבו. הסמכויות של שר האספקה והקיצוב, שהוענקו לו לפי החוק הנ"ל, לא הועברו לשר המסחר והתעשייה, וגם תביעות להחזרת כספים, ששולמו תוך מחאה, נשארו בלא טיפול.

(ג) אחרי גמר בירור מדד המחירים הוחזרו, במידת האפשר, לעובדים, שעל שמם הוכנסו תשלומי שליש ההפחתות לקרן הפקדון, 87.5% מהסכום, שהפקיד כל אחד. סכומי ההפרש של 12.5%, שהיו מיועדים לכיסוי הוצאות הקרן, נשארו בידי האוצר בחשבון הפקדונות.

8. פיתוח הנגב

בשנת תשי" הוקמה 'ועדת הנגב', שפעלה במשרד ראש הממשלה. עם הקמת מינהל הפיתוח במסגרת משרד החקלאות והפיתוח באוקטובר 1951 עברו סמכויות ועדת הנגב לידי אנף הערבה. בסוף יוני 1952 עבר מינהל הפיתוח על כל אנפיו לפיקוחו של שר האוצר. העברת הטיפול בפיתוח הנגב ממשרד למשרד גרמה עיכובים וקשיים גדולים, ולא היה בידי החשב הכללי לבדוק את המסמכים המתייחסים לפעולות אלה. המסמכים נתקבלו בחלקם באיחור של למעלה משנה. זה חל במיוחד על דוחות ומסמכים המתייחסים למקדמות בעשרות אלפי לירות, שניתנו למוסדות ולאנשים שונים על חשבון שירותים והספקת חומרים.

9. ניהול ספרי המלאי

על סמך ביקורת ספרי המלאי של משרדי הממשלה הצבענו על ליקויים שונים ברישום המלאי. הצענו הצעות לתיקונם, הואיל וההוראות הקיימות אינן מגדירות די צורכן את המקרים של רכישות, שיש לרשום אותן בספרי המלאי; אין אפוא פיקוח מספיק על תנועות סחורה וחומרים, בפרט על תנועת אותן הסחורות העוברות לשימוש מידי או לצורכי ייצור ועבודה.

ב. מס הכנסה

1. הביקורת עסקה בבדיקת חוקיות הפעולות של משרדי מס הכנסה, נכונות השומות מבחינה חשבונית ועניינית וביעילות הגבייה; כן טיפלה בבדיקה שיטתית של בעיות כלליות הקשורות בשטחי פעולה אלה.

2. בעקבות הצעתנו (ראה דוח שנת מס. 2, עמ' 22) מונתה בשנת 1952 ועדה בין-משרדית, בצירוף מומחים, למציאת דרכים לביצוע שיטת המיכון בהנהלת החשבונות של משרדי מס הכנסה.

3. מספר ניכר של ליקויים, שעליהם הצבענו במשך השנה הנסקרת, באו על תיקונם, מהם ליקויים שנקבעו בתחום המינהלי, מהם ליקויים שנקבעו על יסוד בדיקה עניינית של תיקי הנשומים.

4. מצאנו שמשרדי מס אחדים לא נהגו לרשום הערכות, כשאין בהן חיוב במס, ומשרדים אחרים נהגו נוהג שונה לגבי רישום הערכות כאלו. הצענו שיטה אחידה, שנתקבלה על ידי נציב מס ההכנסה.
5. בעיות וליקויים מיוחדים מתגלים בביקורת תיקיהם של בעלי מקצועות מסוימים. התחלנו בריכוז שיטתי של אותן הערות הביקורת העשויות לחשוף את הליקויים והבעיות הכרוכים בסוגי נישומים מסוימים.
6. הביקורת קבעה, שקיים שוני במחוזות השונים בביצוע ההוראות המתייחסות לדחיית תשלום המס, המגיע ממקבלי שכר לשנת השומה 1948/49. הדגשנו את הצורך בטיפול אחיד לשם מניעת הפליות, שנגרמו על ידי השוני בטיפול; נציב מס הכנסה נתן הוראות המכוונות לחסל בהדרגה את ההפליות.
7. לתיאום הפעולות בין משרדי הממשלה נודעת חשיבות מיוחדת מבחינת מס ההכנסה. עובדה זו הוכחה גם על ידי מקרים של שחרור שכר מומחנים מחו"ל מתשלום מס הכנסה (ראה דו"ח מס. 2, עמ' 24). גם בשנה הנסקרת נכנסו משרדי ממשלה בהסכמים עם מומחים על משכורות נטו בלא להבטיח את הכיסוי התקציבי לתשלום מס ההכנסה. מקרים כאלה דורשים לדעתנו שיתוף פעולה בין המשרד, העושה את החווה, לבין האוצר, שעליו לדאוג לכיסוי התקציבי ולבין שלטונות מס ההכנסה.
8. הביקורת העלתה טיפול בלתי יעיל בטפסי ההצהרות של המעבידים על ניכוי מס הכנסה משכר עובדים יומיים. כתוצאה מכך אינו קיים הסדר, שיבטיח לשלטונות המס את האפשרות לעקוב אחרי השלמת הפעולה.

ג. המכס והבלו

א. פעולות הביקורת

1. בוקרו קופות המכס, הדוחות הכספיים החודשיים של אגף המכס, טפסי היבוא, המאני-פסטים ושאר המסמכים על צירופיהם.
2. הנהלת המכס שקדה ברוב המקרים על תיקון הליקויים, שהערנו עליהם ושהתייחסו בעיקר לשיטת שחרור הסחורות ולחוקיותו.
3. הביקורת השוטפת הביאה לתיקונם של ליקויים שונים: טעויות בחישובי דמי המכס ומס מותרות, שלעיתים קרובות היו נעוצות בשימוש לא נכון בסעיפי התעריף; הערכה בלתי נכונה של הסחורה; שחרורים בלא גביית מסי יתר וטעויות בקביעת שער החליפין.
4. הביקורת טיפלה בהגברת תיאום הפעולות בין היחידות השונות של אגף המכס. במספר מקרים לא נקבע המחיר של סחורות מוחרמות או סחורות ללא תובעים, המובאות למכירה, בשיתוף עם שלטונות הפיקוח של משרד המסחר והתעשייה. טיפלנו בתיאום פעולות בין שתי הרשויות האלה, והנהלת המכס הוציאה הוראות המסדירות את ההתיעצות המוקדמת עם משרד המסחר והתעשייה.
5. דרשנו הרחבת המבדק הפנימי במכס. עדיין קיים פיגור ניכר בפעולות המבדק על החשבונות והמסמכים, אך הושגו שיפורים מסוימים.